

Nederlands Dagblad

Christelijk betrokken

Opinieplein

Vertaling van de Bijbel in gewone taal onwetenschappelijk

Geplaatst: 16 februari 2009 09:01, laatste wijziging: 16 februari 2009 09:25

Het Nederlands Bijbelgenootschap werkt op dit moment al aan een 'Bijbel in Gewone Taal'. „De hierbij gekozen uitgangspunten missen echter elk wetenschappelijk fundament.“

De nieuwe Bijbel in Gewone Taal, waaraan op dit moment door het Bijbelgenootschap gewerkt wordt, is zonder twijfel een lovenswaardig initiatief. Problematisch zijn alleen enkele uitgangspunten waarvoor het Bijbelgenootschap op advies van BureauTaal gekozen heeft (Nederlands Dagblad 7 februari). Zo wordt gesteld dat geschreven taal volgens Europese richtlijnen in te delen is in zes niveaus (A1 tot en met C2), dat de teksten in deze Bijbel geschreven worden op het zogenaamde B1-niveau, en dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat 95 procent van de bevolking een geschreven boodschap op dat niveau zondermeer begrijpt. Voor deze drie beweringen ontbreekt helaas elk wetenschappelijk fundament.

Moeilijkheid

Om te beginnen: de Europese richtlijnen waarnaar wordt verwezen hebben geen betrekking op het moeilijkheidsniveau van teksten.

Het gaat bij die richtlijnen en de bijpassende niveaus (A1, A2, B1, B2, C1, C2) enkel en alleen om de meting van de vaardigheid van mensen om te communiceren in een Europese taal die niet hun moedertaal is. Sinds enkele jaren kan bijvoorbeeld eenduidig vastgesteld worden of een Nederlander een luistervaardigheid in het Portugees heeft op niveau A2 ('beginner plus') of B1 ('halfgevorderde'), en of een Duitser een spreekvaardigheid heeft in het Frans op niveau C1 ('vergevorderde') of C2 ('bijna moedertaal').

Dat is op zichzelf prachtig, maar verder gaan die Europese richtlijnen niet. Dat geldt ook voor het onderzoek dat eraan ten grondslag ligt. Zeggen dat een tekst een taalniveau heeft van bijvoorbeeld B1 of C2, is dan ook niets meer dan een slag in de lucht. Zulke uitspraken kunnen pas gedaan worden als er ook Europese richtlijnen zijn voor de leesvaardigheid in de moedertaal, en die richtlijnen zijn nog in ontwikkeling.

Maar van nog groter belang is de stap die erop moet volgen. Ook en vooral moet er onderzoek komen dat de moeilijkheidsgraad van teksten koppelt aan het vaardigheidsniveau van de lezers. En ook dat onderzoek is nog niet beschikbaar.

Zolang dat zo is, zijn uitspraken over het begrijpelijkheidsniveau van een tekst in termen van Europese leesvaardigheidsnormen eenvoudigweg niet verantwoord. Dat geldt dus ook voor de stelling in het artikel dat de teksten in de 'Bijbel in Gewone Taal' geschreven worden op niveau B1. Die stelling mist elke grond.

Begrijpen

Dan de bewering dat 95 procent van de bevolking een tekst op B1-niveau zou kunnen begrijpen. Waar komt dat percentage vandaan? Dat staat niet in het artikel van afgelopen zaterdag, maar wel in eerdere publicaties waarin medewerkers van BureauTaal aan het woord komen. Daar wordt gesteld dat vijf procent van de

Nederlandse bevolking een leesvaardigheidsniveau heeft op A1-niveau, en dat de overige 95 procent op A2-niveau of hoger scoort. Vervolgens wordt beweerd dat A2-lezers als ze hun best doen ook wel een niveau hoger aankunnen dan hun eigenlijke niveau, en dat ze dan dus ook teksten kunnen begrijpen op B1-niveau. De conclusie van BureauTaal , en nu dus ook van het Bijbelgenootschap, is dat een tekst op B1-niveau voor 95 procent van de lezers toegankelijk zou zijn. Met alle respect: het is allemaal onzin, nog afgezien van het feit dat er geen basis is om te beweren dat een tekst B1-niveau heeft.

De percentages die BureauTaal noemt als het gaat over het taalvaardigheidsniveau van de Nederlandse bevolking zijn afkomstig uit een tabel in een mooi en degelijk onderzoeksrapport van de OESO. Maar die tabel gaat niet over de Nederlandse bevolking in haar geheel; het gaat in die tabel alleen over de taalvaardigheid van dat deel van de bevolking dat niet het Nederlands als moedertaal heeft. En dat is echt iets anders.

En verder: er is geen enkele wetenschappelijke grond voor de bewering dat mensen een tekst aan zouden kunnen die precies één Europees niveau hoger ligt dan wat hun echte niveau is.

Het Bijbelgenootschap verdient mijns inziens alleen maar steun bij zijn pogingen de Bijbel voor een zo groot mogelijke lezersgroep toegankelijk te maken. Maar de projectgroep die deze taak op zich genomen heeft, doet er goed aan zich te laten adviseren door deskundigen die wetenschap en waarheid serieuzer nemen dan BureauTaal dat bij herhaling blijkt te doen.

Prof. dr. Carel Jansen is hoogleraar bedrijfscommunicatie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.